

Změny kvality pracovního života v České republice v důsledku pandemie covid-19

 31.10.2021

Changes in quality of working life due to the COVID-19 pandemic in the Czech Republic

Martin Štěpánek¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., Praha, Česká republika a Institut ekonomických studií, Univerzita Karlova, Praha, Česká republika; stepanek@vubp-praha.cz

kvalita pracovního života

covid-19

Abstrakt

Tento článek poukazuje na dopady pandemie covid-19 na život pracujících lidí v České republice. Analýza populačně reprezentativních dat od více než dvou tisíc respondentů z listopadu 2020 ukazuje, že specifické důsledky jako jsou pokles příjmu, ztráta zaměstnání a nutnost/možnost pracovat z domova byly v rámci populace rozšířeny velice nerovnoměrně. Na jedné straně např. pouze 18 % dotázaných úředníků odpovědělo, že v důsledku covid-19 poklesl jejich příjem, na druhou stranu na stejnou otázku odpovědělo kladně 56 % samostatně výdělečně činných a podnikatelů. V celkovém průměru pocítila ztrátu příjmu v důsledku covid-19 téměř čtvrtina pracující populace a třetina začala pracovat z prostředí domova. Druhá část analýzy pak ukazuje výrazný propad v celkové subjektivně měřené kvalitě pracovního života pro ty, kterých se negativní dopady týkaly, stejně jako pro pracující z domova v případě, že neměli připravené adekvátní technologické zázemí nebo se nemohli soustředit na práci.

Klíčová slova: kvalita pracovního života, covid-19

Abstract

This study investigates the implications of the covid-19 pandemic for working population in the Czech Republic. The analysis using data collected in November 2020 from more than two thousand workers, representative of the working population, shows that the specific impacts, such as income loss, job loss or possibility/necessity to work from home, were unequally distributed in the population. For instance, only 18% of non-specialised office workers and up to 56% of self-employed and entrepreneurs saw their income decrease due to covid-19. In total, approximately quarter of all workers saw their income decrease and up to one third started working fully or partially from home. Following on these findings, the analysis shows a substantial decrease in the overall quality of working life for those who were negatively affected, as well as those who worked from home without appropriate equipment or arrangements.

Keywords: quality of working life, covid -19

Přijat k publikování / Received for publication 19. 8. 2021

Úvod

Pandemie covid-19 zasáhla v roce 2020 celý svět nevídaným způsobem v oblasti zdraví, sociálního života a ekonomiky, která se v důsledku řady protipandemických opatření v mnoha oblastech na určitý čas v podstatě zastavila. Pouhých 11 dní od potvrzení prvního výskytu nákazy v České republice vyhlásila vláda krizový stav; s tím se ze dne na den změnil životy pracujících, kteří navzdory později přijatým vládním opatřeními podporujícím zaměstnanost (např. skrze kompenzaci nákladů zaměstnavatelům, jejichž zaměstnancům byla nařízena karanténa, nebo museli částečně či úplně omezit svůj provoz) přišli o práci, nebo se jim jinak snížil příjem např. v důsledku nižších tržeb nebo menšího počtu odpracovaných hodin. Pro mnoho dalších se stalo jejich běžné místo výkonu práce nedostupné a, kde to bylo možné, museli přejít na (střídavou) práci z domova, ačkoli k tomu často neměli ani dostatečné pracovní vybavení, ani adekvátně upravené místo pro práci doma. V neposlední řadě se rodiče dětí, které náhle nemohly chodit do školy, stejně jako blízcí těch, kteří ze zdravotních důvodů nebo obav potřebovali dodatečnou péči, museli potýkat s nově vzniklou potřebou věnovat pozornost během všedních dnů celé řadě mimopracovních povinností.

Tento článek analyzuje dopady pandemie covid-19, resp. jejích přímých důsledků jako jsou pokles příjmu, ztráta zaměstnání a nutnost/možnost pracovat z domova, na kvalitu pracovního života v České republice.

Přehled dosavadního poznání

Průzkumy ukázaly, že ačkoli před pandemií většina zaměstnanců v České republice neměla žádné zkušenosti s prací z domova (Vlčková et al., 2017), zhruba 30 % jich pracovalo alespoň částečně z domova během prvních měsíců pandemie (březen-květen 2020) a že ačkoli toto číslo kleslo během letních měsíců, kdy polevila vládní opatření omezující přístup na pracoviště, v lednu 2021 se opět pohybovalo okolo 22 %, i když v roce 2019 dosahovalo pouze 4.6 %, což bylo pod průměrem zemí Evropské Unie (5.4 %) (Eurostat, 2021; PAQ, 2021). Obdobně jiné statistiky ukazují, že ačkoli např. 60 % všech podniků malé a střední velikosti do nějaké míry využilo práce z domova již před pandemií, Česká republika v tomto ohledu zaostávala za řadou vyspělých zemí (např. v USA byl tento podíl 70 %, Vrchota et al., 2020), což ještě umocnilo transformativní dopad pandemických opatření na společnost.

Přestože pro někoho byly tyto změny více než vítané - výzkum ukazuje, že pracující z domova často vykazují vyšší produktivitu a spokojenost s prací, mohou lépe skloubit pracovní a osobní život a trpí menší měrou pracovního stresu (Bloom et al., 2015; Fonner a Roloff, 2010) - práce z domu mnohé odsuzuje ke značné míře izolace od ostatních, což se může negativně podepsat na jejich psychickém zdraví. Nepřípravenost na změnu je pak problematická sama o sobě, např. z důvodu tzv. technostresu, tedy stresu v důsledku neschopnosti nebo nejistoty při používání moderních technologií, který se do velké míry objevil např. u učitelů, kteří museli náhle místo každodenní výuky ve škole přejít na zcela distanční formu výuky (Penado Abilleira et al., 2021).

Studie z mnoha zemí ukazují, že na úrovni populace vedla vyšší míra stresu z nejistoty, izolace od ostatních, nutnost péče o děti a další faktory spojené s nástupem pandemie k poklesu pracovní produktivity a spokojenosti s prací jako takovou (Möhring et al., 2021; Toscano a Zappalà, 2020). Kvůli neúměrnému dopadu pandemie na zranitelné skupiny obyvatelstva se prohloubily stávající socioekonomické nerovnosti; ze zjištění studií Eurofound vyplývá, že u lidí, kteří se již nacházeli v nejisté situaci, se dále prohloubily potíže vystačit s příjmem, mimo jiné proto, že práce, které zastávali, byly více ohrožené z hlediska jistoty zaměstnání a příjmu. Ukazují také, že celková míra spokojenosti se životem se v průběhu pandemie dále zhoršila a mezi létem 2020 a jarem 2021 poklesla v průměru o celých 20 % z 6,6 na 5,3 na

stupnici 1-10 (Eurofound, 2021).

Negativní dopady ztráty zaměstnání a všeobecného náhlého poklesu příjmu jsou pak bez diskuse (např. Cobb, 1988). Průzkum Mezinárodní organizace práce (2021) ukazuje, že z globálního hlediska bylo v roce 2020 odpracováno o 8,8 % hodin méně (v ČR 4,3 %), přičemž nejhůře zasažený byl sektor ubytování a pohostinství, ženy, mladí lidé a živnostníci. Zajímavé pak je, že výrazná ztráta odpracovaných hodin je daném průzkumu přisuzována lidem, kteří zcela zmizeli z pracovní síly a už nadále nehledali novou práci.

Metodologie

Statistická analýza v tomto článku využívá data z průzkumu zpracovaného v 27. 11. - 9. 12. 2020 Sociologickým ústavem Akademie věd ČR ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, reprezentativního ekonomicky aktivních obyvatel ČR ve věku 18-64 let z hlediska následujících proměnných: pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, dělení ekonomické aktivity na zaměstnance a soukromníka. Samotný sběr dat realizovala agentura MEDIAN metodou dotazování CAWI. Celkem bylo obesláno 6095 respondentů, navrátilo se 2033 vyplněných dotazníků, 3723 potenciálních oslovených respondentů nereagovalo. Na kvótě nebo filtru vypadlo 105 respondentů. Celková míra odezvy byla 39,8 %. 7 dotazníků z vyplněných 2033 bylo vyřazeno při zpracování, tj. celkově bylo odevzdáno 2026 dotazníků. Incidence rate byla 96,5 % (105 z 2 372 respondentů, kteří vstoupili do dotazníku, vypadlo na nastavených filtrech nebo kvótě). Respondentovi za vyplnění dotazníku připadla odměna 50 Kč.

Otázky vztahující se k dopadům covid-19 jsou vypsány v Tabulce 1. Kvalita pracovního života byla měřena pomocí dotazníku SQWLi (Subjective Quality of Working Life index) vytvořeného Sociologickým ústavem Akademie věd ČR ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce (viz Vinopal, 2009; Vinopal, 2011; a Vinopal, 2012 pro detailní přehled otázek a posouzení celkové validity instrumentu).

Nastaly od února ohledně Vašeho hlavního zaměstnání následující změny, které souvisely s propuknutím pandemie koronaviru?	
Snížil se Vám příjem z hlavního zaměstnání	Ne/Ano
Ukončil(a) jste dosavadní hlavní výdělečnou činnost – přišel/přišla jste o zaměstnání nebo ukončil(a) podnikání	Ne/Ano
Snížila se Vám velikost úvazku	Ne/Ano
Snížil se Vám počet odpracovaných hodin	Ne/Ano
Změnil se Vám režim práce, pracujete pouze z domova (tzv. home office)	Ne/Ano
Změnil se Vám režim práce, kdy střídavě pracujete na pracovišti a střídavě z domova (tzv. home office)	Ne/Ano
Začal(a) jste využívat nové technologické možnosti (např. videohovory)	Ne/Ano
Získal(a) jste novou práci nebo začal(a) podnikat	Ne/Ano
Nic z uvedeného	Ne/Ano
Když pracujete z domu...	
...máte doma pracovní nebo místo určené pro práci?	Ne/Ano

...máte veškeré potřebné vybavení pro svou práci?	Ne/Ano
...můžete se na svou práci plně soustředit?	Ne/Ano
...dokážete oddělit svůj pracovní a osobní život?	Ne/Ano

Tab. 1: Přehled otázek vztahujících se k dopadům pandemie covid-19

PROMĚNNÁ	KATEGORIE	N	%
Pohlaví	Muž	1,121	55 %
	Žena	905	45 %
Věk	18-24	70	3 %
	25-34	463	23 %
	35-44	562	28 %
	45-54	526	26 %
	55+	405	20 %
Vzdělání	1 - Základní	46	2 %
	2 - Střední bez maturity	671	33 %
	3 - Střední s maturitou	708	35 %
	4 - Vyšší odborné a bakalářské	200	10 %
	5 - Vysokoškolské	401	20 %
Partner	1 - Nežije s partnerem	596	29 %
	2 - Žije s partnerem	1,430	71 %
Povolání v hlavním zaměstnání	1 - Pracovníci v zemědělství, nekvalifikovaní	144	7 %
	2 - Obsluha strojů	160	8 %
	3 - Řemeslníci	236	12 %
	4 - Pracovní ve službách	346	18 %
	5 - Úředníci	383	20 %
	6 - Odborní pracovníci	309	16 %
	7 - Specialisté	312	16 %

8 - Řídící pracovníci	56	3 %	
Zaměstnání	1 - Zaměstnanec	1,709	84 %
	2 - Samostatně výdělečně činní a podnikatelé	317	16 %
Typ smlouvy	1 - Smlouvu na dobu neurčitou	1,384	79 %
	2 - Smlouvu na dobu určitou nebo jiné	360	21 %
Pracovní doba	Nepravidelná nebo na směny	465	26 %
	Pravidelná	1,297	74 %
Flexibilní pracovní doba	Ano	692	39 %
	Ne	1,070	61 %
Možnost vzít si volno narychlo	Ano	1,346	76 %
	Ne	416	24 %
Možnost práce z domu	Ano	522	30 %
	Ne	1,240	70 %
Pozn.: Některé proměnné (např. možnost napracovat si volno) se vztahují pouze k zaměstnancům, ne k samostatně výdělečně činným a podnikatelům (někteří respondenti spadají do obou kategorií). n = 2026			

Tab. 2: Přehled socioekonomických indikátorů a otázek vztahujících se ke specifickým práce

Výsledky

Přehled socioekonomických indikátorů a otázek vztahujících se ke specifickým práce je uveden v Tabulce 2, výsledky analýzy jsou pak uvedené v Tabulce 3, která prezentuje podíl dotázaných zasažených různými dopady covid-19 z tabulky 1, a Tabulce 4, která prezentuje průměrnou kvalitu pracovního života pro ty, kteří pocítili tyto dopady oproti těm, kterých se nedotkly.

Z Tabulky 3 je zřejmé, že dopady covid-19 nebyly v pracující populaci rozprostřeny rovnoměrně. V podstatě jediná kategorie, kde nejsou v tomto ohledu patrné rozdíly, je pohlaví, kde muži i ženy vykazují totožné hodnoty napříč všemi ukazateli. Ženy vykázaly lehce vyšší celkovou spokojenost s kvalitou pracovního života, nicméně tento trend byl patrný již několik posledních let (VÚBP, 2021). Z hlediska věku byli nejhůře postiženi nejmladší a nejstarší pracovníci, kde u první skupiny došlo ve větší míře ke ztrátě zaměstnání nebo poklesu hodin (tato skupina také vykazuje nejnižší celkovou kvalitu pracovního života, nicméně to je opět dlouhodobě platný trend) a u nejstarších došlo častěji k poklesu příjmu. Pracujícím mezi 25 a 34 lety se naopak nejčastěji naskytla možnost práce z domova a zdaleka nejčastěji začali využívat nové technologie.

Trendy v dalších socioekonomických dimenzích pak z velké míry s těmito výsledky korespondovaly z důvodu vysoké

míry korelace mezi danými faktory (např. vzdělání, typ pracovního místa a možnost začít a skončit práci dle potřeby). Vysokoškolsky vzdělaní, specialisté, odborníci a úředníci nejčastěji dostali možnost práce z domu a využili nových technologií, stejně jako ti s pevnou pracovní dobou, s možností flexibilního začátku a konce pracovní doby a ti, kteří si mohli vzít volno, když bylo zapotřebí. Pracující se základním vzděláním nebo středním vzděláním bez maturity, stejně jako nekvalifikovaní a pracující v zemědělství byli v tomto ohledu zasaženi nejméně, nicméně na druhou stranu u nich také nejméně často došlo k poklesu příjmu nebo ztrátě zaměstnání. Naopak pracující s maturitou, řemeslníci, zaměstnanci ve službách a, možná překvapivě, řídicí pracovníci byli z hlediska jistoty zaměstnání a příjmu zasaženi nejvíce. Zdaleka nejvyšší míru nejistoty příjmu a zaměstnání pak vykázali živnostníci, u kterých se pandemie dotkla příjmu více než v polovině případů.

Ztráta příjmu nebo zaměstnání se pak pochopitelně podepsaly na kvalitě pracovního života popsané detailněji v Tabulce 4. Protože kvalita pracovního života je úzce spojená se socioekonomickým profilem pracujících, pro lepší pochopení těchto dopadů jsou prezentované hodnoty očištěny o vliv pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a pracovní pozice pomocí lineární regrese (tj. výsledné hodnoty byly vypočítány jako předpovězené hodnoty lineárního modelu, u kterého byly kontrolní proměnné zafixované – viz např. Williams, 2012).

Z tabulky 4 je patrné, že ti, kteří v důsledku pandemie covid-19 ztratili příjem nebo zaměstnání pocítili znatelný pokles kvality pracovního života především z hlediska hodnocení odměňování a všeobecné jistoty (měřené skrze charakter pracovního poměru, jistotu pracovního místa a rozvíjení se pro další pracovní uplatnění). Vliv na celkovou kvalitu pracovního života byl méně výrazný, protože zbylé čtyři kategorie modelu SQWLi (vztahy, čas, seberealizace, podmínky; výsledky nejsou uvedené v Tabulce 4) byly zasaženy do menší míry. Možnost práce z domu a využití nových technologií měly pozitivní, nicméně nepříliš výrazný dopad, což je v souladu s odbornou literaturou na toto téma (viz např. Bloom et al., 2015; Fonner a Roloff, 2010).

Jako poslední Tabulka 4 nabízí krátký pohled na kvalitu pracovního života pro ty, kteří mohli alespoň část pracovní doby pracovat z domu, z hlediska pracovních podmínek v domácnosti. Existence pracovního místa nemá v tomto ohledu výrazný dopad, nicméně zbylé tři proměnné - dostatek pracovního vybavení, možnost soustředit se a možnost oddělit pracovní a soukromý život - jsou spjaty s výrazně vyšší kvalitou pracovního života napříč všemi reportovanými kategoriemi.

			ZTRÁTA/POKLES...				PRÁCE Z DOMU	
PROMĚNNÁ	KATEGORIE	N	PŘÍJEM	PRÁCE	ÚVAZEK	HODINY	POUZE	NĚKDY
Pohlaví	Muž	1,121	22	3	4	17	10	21
	Žena	905	23	3	6	17	7	22
Věk	18-24	70	19	10	6	21	9	20
	25-34	463	19	5	5	16	15	31
	35-44	562	22	4	6	16	9	23
	45-54	526	25	2	4	19	5	16

55+	405	24	2	5	17	7	16	15
Vzdělání	1 - Základní	46	11	4	2	13	4	7
	2 - Bez maturity	671	21	2	5	17	2	4
	3 - S maturitou	708	25	4	4	20	8	21
	4 - Vyšší	200	18	4	7	13	13	36
	5 - Vysokoškolské	401	23	4	6	14	19	46
Partner	1 - Ne	596	21	4	5	17	8	22
	2 - Ano	1,430	22	3	5	17	9	21
Povolání	1 - Zemědělství	144	13	3	1	15	1	1
	2 - Obsluha	160	18	1	4	16	1	3
	3 - Řemeslníci	236	24	3	4	20	2	6
	4 - Služby	346	25	2	8	19	3	8
	5 - Úředníci	383	18	3	5	15	11	30
	6 - Odborníci	309	24	4	5	18	10	34
	7 - Specialisté	312	24	3	6	15	21	41
	8 - Řídící	56	27	4	2	20	21	23
Zaměstnání	1 - Zaměstnanec	1,709	16	3	3	13	8	22
	2 - Živnostník	317	56	6	14	37	13	19
Typ smlouvy	1 - Na neurčito	1,384	16	1	3	13	8	22
	2 - Na určito	360	21	9	6	16	10	23
Pracovní doba	1 - Nepravidelná	465	23	3	5	20	5	8
	2 - Pravidelná	1,297	15	3	3	11	10	27

Flexibilní doba	Ano	692	18	4	5	14	15	34
	Ne	1,070	16	2	3	13	4	14
Možnost volna	Ano	1,346	16	3	4	14	9	25
	Ne	416	23	3	3	12	6	13
Možnost práce z domu	Ano	522	17	3	5	11	23	53
	Ne	1,240	17	3	3	15	2	9

Tab. 3: Dopad pandemie covid-19 dle skupiny obyvatel (% dotázaných s kladnou odpovědí)

Pozn.: Viz Tabulky 1 a 2 pro plný popis proměnných. Hodnoty značí podíl dotazovaných (v %), kteří odpověděli „Ano“ na otázku uvedenou ve sloupci. KPŽ = kvalita pracovního života (průměrné skóre na škále 0-100, kde vyšší = lepší). Tučně zvýrazněné jsou nejvyšší hodnoty v kategoriích, kde je rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou alespoň pět procentních bodů.

PROMĚNNÁ	ODPOVĚĎ	N	ODMĚŇOVÁNÍ	JISTOTA	CELKEM
Pokles příjmu	Ne	1,577	77.5	78.7	76.9
	Ano	449	63.7	68.7	70.6
Ztráta zaměstnání	Ne	1,961	75.2	77.4	75.9
	Ano	65	66.2	61.7	69.0
Snížení úvazku	Ne	1,924	75.3	77.2	75.9
	Ano	102	64.3	66.4	70.3
Snížení odpracovaných hodin	Ne	1,682	75.7	77.4	75.8
	Ano	344	69.8	73.3	74.7
Práce nově pouze z domu	Ne	1,847	74.7	76.8	75.5
	Ano	179	75.4	76.3	77.0
Práce nově střídavě z domu	Ne	1,594	74.6	76.4	75.2
	Ano	432	75.6	78.1	77.3
Využívání nových technologií	Ne	1,634	74.3	76.3	75.1
	Ano	392	77.0	78.7	78.1
Nová práce	Ne	1,932	75.0	77.1	75.7

Ano		94	72.3	71.5	74.4
Žádný výše uvedený dopad	Ne	1,102	72.4	74.6	75.0
	Ano	924	77.4	79.1	76.4
Práce z domu...					
Pracovna / místo určené pro práci	Ne	425	77.8	79.4	78.6
	Ano	584	77.4	79.6	79.8
Dostatek vybavení	Ne	264	74.7	77.0	76.5
	Ano	745	78.8	80.5	80.5
Možnost soustředit se	Ne	298	74.4	76.7	76.4
	Ano	711	78.9	80.7	80.5
Možnost oddělit pracovní a soukromý život	Ne	315	74.8	77.9	76.2
	Ano	694	78.9	80.2	80.7

Tab. 4: Rozdíly v subjektivní kvalitě pracovního života dle dopadu pandemie covid-19

Pozn.: Viz Tabulka 1 pro plný popis proměnných. Hodnoty značí průměrné skóre subjektivně měřené kvality pracovního života na škále 0-100 (kde vyšší = lepší). Tučně zvýrazněné jsou nejvyšší hodnoty v kategoriích, kde je rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou alespoň pět bodů. Použité kontrolní proměnné: pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, pracovní pozice.

Diskuze a závěr

Pandemie covid-19 měla na českou společnost v letech 2020 a 2021 dalekosáhlé důsledky. Data prezentovaná v této studii shromážděná v průběhu druhé vlny pandemie na konci roku 2020 ukazují, že z hlediska pracovní jistoty, pracovního prostředí a kvality pracovního života se tyto důsledky na pracujících projevily nerovnoměrně a že míra dopadu do velké míry závisela na typu zaměstnání (zaměstnanec/živnostník), specifických práce (pracovní pozice, flexibilita) a širším socioekonomickém profilu pracujících. Zaměstnanci, pracující mezi 25 a 44 lety, ti s vyšším vzděláním a kvalifikovaní pracovníci pocítili negativní dopady do menší míry. Naopak živnostníci (samostatně výdělečně činní a podnikatelé), nejmladší a nejstarší věkové kategorie a méně kvalifikovaní pracovníci zaznamenali ztrátu příjmu nebo zaměstnání mnohem častěji. Změny v příjmu a ztráta zaměstnání se pak do velké míry podepsaly na celkové kvalitě pracovního života. V průměru pocítila ztrátu příjmu v důsledku covid-19 téměř čtvrtina pracujících populace a třetina začala pracovat z prostředí domova.

V tomto ohledu je zřejmé, že stejně jako v případě mnoha jiných událostí s negativním dopadem napříč společností byly pandemií nejčastěji negativně zasaženy ty samé skupiny obyvatel, které často pocítí tyto dopady do největší míry. Jinými slovy je u těchto pracujících nejvyšší pravděpodobnost toho, že se jich situace dotkne, a zároveň jsou na tyto negativní vlivy nejhůře připraveni např. z důvodu nižšího množství našetřených prostředků, které by jim dodaly jistotu

v případě pracovních nesnází. Je proto nutné tyto skupiny obyvatel brát přednostně v potaz při navrhování pomocných a nápravných opatření.

Dedikace

©2021

Tato webová stránka byla finančně podpořena z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018–2022 a je součástí výzkumného úkolu **02-2020-VÚBP Kvalita pracovního života 2020**, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., ve spolupráci se Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky, v. v. i., v letech 2020–2021.

Literatura

BLOOM, N. ...[et al.]. 2015. Does working from home work?: evidence from a Chinese experiment. *The Quarterly Journal of Economics*. 2015, vol. 130, no. 1, s. 165-218.

COBB, S. 1988. *Termination: the consequences of job loss: no. 77*. US Department of Health, Education, and Welfare, Public Health Service, Center for Disease Control, National Institute for Occupational Safety and Health, Division of Biomedical and Behavioral Science, 1988.

EUROFOUND. 2021. *Living, working and COVID-19 dataset* [online]. 02 červenec 2021 [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/cs/data/covid-19/quality-of-life>.

EUROSTAT. 2021. *Employed persons working from home as a percentage of the total employment, by sex, age and professional status (%) (lfsa_ehomp)*. Eurostat, 2021.

FONNER, K. L.; ROLOFF, M. E. 2010. Why teleworkers are more satisfied with their jobs than are office-based workers: when less contact is beneficial. *Journal of Applied Communication Research*. 2010, vol. 38, no. 4, s. 336-361.

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE. 2021. *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work*. 7th ed. ILO, 2021.

MÖHRING, K. ...[et al.]. 2021. The COVID-19 pandemic and subjective well-being: longitudinal evidence on satisfaction with work and family. *European Societies*. 2021, vol. 23, suppl. 1, S601-S617.

PAQ Research. 2021. Jak často se během pandemie využívá práce z domova? [online] [cit. 2021-08-14]. Dostupné z: <https://zivotbehempandemie.cz/home-office>.

PENADO ABILLEIRA, M. ...[et al.]. 2021. Technostress in Spanish University Teachers During the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Psychology*. 2021, vol. 12, s. 496.

TOSCANO, F. ZAPPALA, S. 2020. Social isolation and stress as predictors of productivity perception and remote work satisfaction during the COVID-19 pandemic: the role of concern about the virus in a moderated double mediation. *Sustainability*. 2020, vol. 12, no. 23, s. 9804.

VINOPAL, J. 2009. The Instrument for Empirical Surveying of Subjectively Perceived Quality of Life. In: *The conference Working conditions and Health and Safety surveys in Europe: stocktaking, challenges and perspectives, 18-19 March 2009*. Brussels: European Trade-Union Institute, 2009.

VINOPAL, J. 2011. Indikátor subjektivní kvality pracovního života. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2011, vol. 47, no. 5, s. 937-965.

VINOPAL, J. 2012. The discussion of subjective quality of working life indicators. *Sociológia-Slovak Sociological Review*. 2012, vol. 44, no. 3, s. 385-401.

VLČKOVÁ, M.; VRCHOTA, J.; FRANTÍKOVÁ, Z. 2018. Comparison of Telework in the Czech Republic and in its Neighbouring Countries. In: *The International Scientific Conference INPROFORUM 2017, November 9, 2017, České Budějovice*. České Budějovice. S. 213-218. ISBN 978-80-7394-667-8.

VRCHOTA, J.; MAŘÍKOVÁ, M.; ŘEHOŘ, P. 2020. Teleworking in SMEs before the onset of coronavirus infection in the Czech Republic. *Management: Journal of Contemporary Management Issues*. 2020, vol. 25, no. 2, s. 151-164.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV BEZPEČNOSTI PRÁCE. 2021. *Kvalita pracovního života* [online]. VÚBP, 2021 [cit. 2021-08-17]. Dostupné z <http://kvalitapracovnihozivota.vubp.cz/>.

WILLIAMS, R. 2012. Using the margins command to estimate and interpret adjusted predictions and marginal effects. *Stata Journal*. 2021, vol. 12, s. 308-331.

Vzorová citace

ŠTĚPÁNEK, Martin. Změny kvality pracovního života v České republice v důsledku pandemie covid-19. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2021, roč. 14, č. 3. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/zmeny-kvality-pracovniho-zivota-v-ceske-republice-v-dusledku-pandemie-covid-19>. ISSN 1803-3687.

Autor článku:

Mgr. Ing. Martin Štěpánek, M.A., Ph.D.